

Faaliyet Bölümleri Standardı Kapsamında Bölümsel Bilgi Raporlaması: Borsa İstanbul Şirketleri Üzerine Bir Araştırma

Merve KILIÇ*

ÖZET

Bu çalışma, Borsa İstanbul (BIST) 100'de işlem gören işletmelerin 2006-20014 yılları arasındaki bölümsel raporlama uygulamalarını ve bölümsel raporlama düzeylerine etki eden faktörleri incelemeyi amaçlamaktadır. İşletme hacmi, kârlılık, borçluluk, sahiplik yapısı, denetim firması büyüklüğü ve yönetim kurulu bağımsızlığı gibi işletme özelliklerinin bölümsel raporlama düzeyine etkisi panel veri analizi gerçekleştirilerek incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre işletmelerin bölümsel raporlama düzeyleri bu süreçte önemli bir derecede gelişmiştir. Çalışmanın bulguları, işletme hacminin işletmelerin bölümsel raporlama düzeyini anlamlı ve pozitif bir şekilde etkilediğini göstermiştir. Bununla birlikte, sahiplik yapısının ürün ve hizmet bazlı bölümsel raporlama düzeyi ile pozitif bir ilişkisi vardır. Ayrıca, dört büyük denetim firması tarafından denetlenen işletmeler daha fazla coğrafi bilgi raporlamaktadır. Beklentilerin aksine, kârlılık bölümsel bilgi düzeyini negatif olarak etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Bölümsel Raporlama, Faaliyet Bölümleri Standardı, TMS 14, TFRS 8.
Jel Sınıflandırması: M40, M41.

Segment Reporting under Operating Segments Standard: A Research on the Borsa Istanbul Companies

ABSTRACT

This study aims to determine both the segment disclosure practices of the firms listed on the Borsa Istanbul (BIST) 100 for the period between 2006 and 2014 and the factors that affect their segment disclosure levels. The impact of several firm characteristics as firm size, profitability, leverage, ownership structure, auditing firm size, and the board independence on the segment reporting disclosure level is examined by employing panel data analysis. According to the analysis results, segment disclosure level of the entities improved significantly during this period. The findings of the research indicate that firm size has a significant positive affect on segment reporting disclosure level of the companies. In addition to this, the ownership structure has a positive relationship with products and services based segment disclosure level. Further, the entities which are audited by big four audit companies disclose more geographical segment data. Contrary to expectations, profitability affects segment disclosure level negatively.

Keywords: Segment Reporting, Operating Segments Standard, IAS 14, IFRS 8.

Jel Classification: M40, M41.

* Yrd. Doç. Dr. Merve KILIÇ, Canik Başarı Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, mervekilic@basari.edu.tr

1. GİRİŞ

Küreselleşen ekonomilerin sonucu olarak işletmeler çok farklı coğrafyalarda faaliyet göstermekte ve çok sayıda ürün ve hizmet sunmaktadırlar. İşletmelerin faaliyet gösterdikleri coğrafyaların ve sundukları ürün ve hizmetlerin sayısının artması ile aynı doğrultuda konsolide finansal bilgiler de artmıştır. Konsolide finansal tablolarda yer alan bilgiler işletmelerin genel performansını değerlendirmek açısından gayet önemlidir. Ancak, bu tablolarda işletmenin ürettiği ürünlerin hangisinin diğerlerinden kârlı olduğu veya hangi satış bölgesinin diğer bölgelerden daha yüksek performansa sahip olduğu bilgileri yer almamaktadır (Özdemir, 2015). Kârlılık oranları, büyüme fırsatları ve riskler sektörlere ve coğrafi bölgelere göre önemli derecede değişiklik göstermektedir (Uyar ve Güngörmüş, 2009: 428). Birçok alanda ve ülkede faaliyet gösteren uluslararası işletmeler ile ilgili geleceğe yönelik kararların sadece konsolide finansal tabloların incelenerek alınması olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir (Elitaş ve Özdemir, 2012a: 38). Bu nedenle, yöneticiler ve yatırımcılar işletmelerin performans analizini gerçekleştirebilmek için bölüm bazında sunulmuş kâr veya zarar, varlık ve borç bilgilerine ihtiyaç duyarlar (Arsoy, 2008: 178). Faaliyet bölümleri standardı, yöneticilerin, yatırımcıların ve analistlerin bölümsel bilgi ihtiyacına karşılık vermek için ortaya çıkmıştır.

Faaliyet bölümleri standardı kapsamında sunulan bilgiler, finansal tablo kullanıcılarının şirketlerin finansal durumları hakkında sağlıklı bilgi edinerek daha doğru kararlar almasını ve işletmelerin hasılat ve giderlerinin daha etkin bir şekilde yönetilmesini sağlar (Bekçi vd., 2013). Karmaşık yapıya sahip işletmeler tarafından sağlanan bölüm bilgileri, kullanıcılara bu şirketlerin kurumsal iş modelini ve ekonomik dinamiklerini tam olarak anlayabilme imkânı sunar (Zeytinoğlu, 2015: 82). Piyasa, işletmelerin faaliyetlerini ne kadar iyi anlarsa, değerlerini belirlemesi de aynı oranda kolaylaşır (Paul ve Largay, 2005). Ayrıca, faaliyet bölümleri standardı gereği geçmiş verilerin yeniden raporlanması, işletmelerin performansında ne derece bir değişim olduğu hakkında bilgi sunulmasını sağlar (Bekçi vd., 2013: 151).

Faaliyet bölümleri standardının işletmelere sunacağı avantajların yanı sıra, sebep olabileceği bazı olumsuzluklar da tartışılmaktadır. Bu olumsuzluklardan bir tanesi, bölümsel bilgilerin toplanması, hazırlanması ve raporlanması maliyetlerinin sağlayacağı faydadan daha fazla olacağı düşüncesidir. Bu maliyetlerden dolayı işletmeler bölümsel raporlama yapmamayı tercih edebilirler. Bölümsel raporlama ile ilgili diğer bir olumsuzluk ise sunulan bölümsel bilgilerden rakiplerin faydalanması olasılığıdır. Şirketler, bölümsel raporlarında işletmelerinde raporladıkları her bir bölüm için varlıklar toplamı, faaliyet kârı, borç toplamı gibi çok sayıda bilgi sunarlar. Sunulan ayrıntılı bilgiler işletmelerin zayıf ve güçlü yanlarını ortaya koyar. Rakipler bu bilgileri kullanarak işletmenin zayıf yanlarını veya fırsatlarını kendi lehlerine çevirebilirler (Prencipe, 2004: 320). Rakiplerin sunulan bölümsel bilgilerden bu şekilde faydalanması

işletmelerin rekabet gücünü olumsuz yönde etkiler. Bunun sonucu olarak, bazı işletmeler finansal bilgilerini içeren bölümsel raporları sunmaktan çekinebilirler.

Bu çalışmada, Borsa İstanbul (BİST) 100’de işlem gören işletmelerin 2006-2014 yılları arasındaki bölümsel raporlama uygulamalarının incelenmesi amaçlanmıştır. Böylece, işletmelerin bölümsel raporlama uygulama düzeylerindeki değişiklikler yıllara yaygın bir şekilde tespit edilmiştir. Analiz süreci içerisinde işletmelerin bölümsel raporlama eğilimleri ve ne türde bölümsel raporlamayı tercih ettikleri bilgileri de belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca, işletme hacmi, kârlılık, borçluluk, sahiplik yapısı, denetim firması büyüklüğü, yönetim kurulu bağımsızlığı gibi işletme özelliklerinin bölümsel raporlama düzeylerine etkisi incelenmiştir. İşletmelerin bölümsel raporlama düzeylerine etki eden faktörleri belirlemek için panel veri analizi yöntemi kullanılmıştır.

Ulusal literatürde bölümsel raporlama ile gerçekleştirilen çalışmaların birçoğu “TMS 14-Bölümlere Göre Raporlama” veya “TFRS 8-Faaliyet Bölümleri” standartlarının teorik çerçevesini ele almış veya bir işletmede nasıl uygulanabileceklerine dair örnekler sunmuştur. Bazı çalışmalar ise BİST’te işlem gören işletmelerin bölümsel raporlama uygulamalarını bir yıllık veya birkaç dönemlik veri ile incelemişlerdir. Bunun yanı sıra çok az sayıda çalışma bölümsel raporlama düzeylerine etki eden faktörleri istatistiki olarak incelemiştir. Bu çalışma, işletmelerin bölümsel raporlama uygulamalarını dokuz yıllık bir süreç için inceleyen Türkiye’deki ilk araştırmadır. Bölümsel raporlama düzeylerine etki eden faktörlerin istatistiki olarak incelenmiş olması da literatüre katkı sağlayan diğer bir husustur.

Çalışmanın ikinci bölümünde faaliyet bölümleri standardı ile ilgili bazı temel noktalar anlatılmıştır. Üçüncü bölümde bölümsel raporlama ile ilgili literatür taraması özetlenmiştir. Dördüncü bölümde hipotezler, beşinci bölümde ise örneklem ve metodoloji sunulmuştur. Altıncı bölümde analizler ve tartışma aktarılmıştır. Yedinci bölümde yer alan sonuç kısmı ile çalışma tamamlanmıştır.

2. UFRS 8 FAALİYET BÖLÜMLERİ STANDARDI

Bölümsel raporlama ihtiyacı, ilk olarak 1960’lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’de faaliyet gösteren endüstriyel holdinglerin talepleri doğrultusunda ortaya çıkmıştır (Elitaş ve Özdemir, 2012b: 123). Bölümsel bilgi raporlaması ile ilgili ilk tartışmaların ABD gibi uluslararası faaliyetleri yoğun bir ülkede ortaya çıkmış olması hiç şaşırtıcı değildir (Kang ve Gray, 2013). ABD’de yer alan Finansal Muhasebe Standartları Kurulu (FASB), bölümsel bilgi raporlanması talebine karşılık vermek için bu konu hakkındaki ilk standardını “SFAS 14-Mali Bilgilerin Bölümlere Göre Raporlanması” olarak 1976 yılında yayınlamıştır. Sonraki yıllarda, FASB bölümsel raporlama ile ilgili çalışmalarını sürdürmeye devam etmiştir. Bu çalışmaların sonucunda, 1997 yılında SFAS 14’ü yürürlükten kaldırarak “SFAS 131-Bağlantılı Bilgi ve

Kuralların Bölümsel İçeriği Hakkında Kamuoyu Bilgilendirme” standardını yayınlamıştır (Öztürk, 2008: 2).

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu (IASB) ve FASB arasında Şubat 2006’da yapılan anlaşma gereği, IASB’nin yayınladığı standartlar ile FASB’in yayınladığı standartlar arasında yakınsama projesi yürütülmektedir (Arsoy, 2008: 177). IASB, FASB ile birlikte yürüttüğü bu yakınsama projesi kapsamında “UMS 14-Bölgümlere Göre Raporlama” standardını kaldırarak, yerine 1 Ocak 2009 tarihinden itibaren uygulanmak üzere “UFRS 8-Faaliyet Bölümleri” standardını yayınlamıştır (Mardini vd., 2012: 67).

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK), IASB tarafından yayınlanan standartları eş zamanlı olarak uygulamaya koyduğu için bölümsel raporlama ile ilgili Türkiye’de izlenen süreç diğer ülkelerden çok farklılaşmamıştır (Elitaş ve Özdemir, 2012a). TMSK, ilk önce 03.03.2006 tarihli ve 26097 sayılı Resmi Gazete’de “TMS 14-Bölgümlere Göre Raporlama” standardını yayınlamak üzere yürürlüğe koymuştur (Güngörmüş ve Uyar, 2009: 82). IASB’nin IAS 14’ü yürürlükten kaldırarak yerine UFRS 8 standardını yayınlamasının ardından, TMSK da bu konuda gerekli düzenlemeleri yapmıştır. Bu çerçevede, TMSK UFRS 8’i Türkçeleştirmiştir ve “UFRS 8-Faaliyet Bölümleri” standardı olarak 31.12.2008 tarihinden itibaren uygulanmak üzere 15.07.2007 tarihli ve 26583 sayılı Resmi Gazete’de yayınlamıştır (Elitaş ve Özdemir, 2012a: 41).

UFRS 8’in kapsamında standardın hangi işletmeler tarafından kullanılacağı, faaliyet bölümleri tanımı ve hangi bilgilerin sunulacağı gibi bilgiler yer almaktadır. Faaliyet bölümü tanımına standartta şu şekilde yer verilmiştir (UFRS 8, bölüm 5):

“Faaliyet bölümü:

a. Hasılat elde edebildiği ve harcama yapabildiği (aynı işletmenin diğer kısımları ile yapılan hasılat ve giderler de dahil olmak üzere) işletme faaliyetlerinde bulunan,

b. Faaliyet sonuçlarının, bölüme tahsis edilecek kaynaklara ilişkin kararların alınması ve bölümün performansının değerlendirilmesi amacıyla işletmenin faaliyetlere ilişkin karar almaya yetkili mercii tarafından düzenli olarak gözden geçirildiği ve

c. Hakkında ayrı finansal bilgilerin mevcut olduğu bir kısımdır.”

Bu tanımda geçen en önemli noktalardan biri “karar almaya yetkili mercinin düzenli olarak gözden geçirdiği” ifadesidir. Bu ifade, UFRS 8’e göre bölümsel raporlamada yönetsel bakış açısının esas alınacağını göstermektedir. UFRS 8, IASB’nin yönetim yaklaşımını temel olarak yayınladığı ilk standartlardan biri olmuştur (Mardini vd., 2013: 257). Standartta açıklama şu şekilde yapılmıştır (UFRS 8, bölüm 7):

““İşletmenin faaliyetlere ilişkin karar almaya yetkili mercii” terimi ile belirli bir unvanı olan yönetici yerine, bir işlev belirtilmektedir. Bu işlev, bir işletmenin işletme bölümlerine kaynak tahsisi ve bu bölümlerin performansının değerlendirilmesidir. Genellikle, bir işletmede

işletmenin faaliyetlere ilişkin karar almaya yetkili mercii, icra kurulu başkanı (CEO) veya işletmenin günlük işlerini yürütmekle sorumlu yönetici (COO) olabilir.”

UFRS 8’in IAS 14’ten en önemli farkı işletmelerin raporlanacak bölümlerini belirlerlerken yönetsel bakış açısını benimsemeyecek olmalarıdır (Arsoy, 2008). Yönetsel bakış açısıyla sunulan bölümsel bilgiler, finansal tablo kullanıcılara işletmenin performansını yöneticilerin gözü ile değerlendirebilme fırsatı sunacaktır (Herrmann ve Thomas, 1996).

UFRS 8 ve IAS 14 arasındaki diğer bir farklılık, IAS 14 standardına göre işletmelerin risk ve getiri değerlendirmesi yaparak birincil ve ikincil raporlama gerçekleştirmesiydi. Örneğin, risk ve getirileri daha fazla olan bölümler birincil bölüm olarak seçilebilmekte ve bilgi sunumu o doğrultuda yapılmaktaydı (Fariás ve Rodríguez, 2015). Bu şekilde, işletmeler ürün veya hizmet birimlerini birincil bölüm seçip coğrafi birimleri hakkında ikincil raporlamayı tercih edebilmekteydi. UFRS 8 standardının kapsamında birincil ve ikincil raporlama uygulamasına son verilmiştir.

UFRS 8 ve IAS 14 arasında önemli farklılıklardan bir diğeri standartlar kapsamında sunulacak bilgilerin UFRS’ye uyumu ile ilgilidir. IAS 14 standardında sunulan bölüm bilgilerinin konsolide finansal tablolarda yer alan UFRS ölçümleme kurallarına uygun bilgiler olması zorunluydu (Franzen ve Weißenberger, 2015: 92). UFRS 8 standardına göre ise bölümsel raporların konsolide finansal tablolarda yer alması da yöneticilerin kullandığı özel bilgileri kapsamı gerekmektedir (Franzen ve Weißenberger, 2015: 92).

Çalışmanın genelinde yer alan uluslararası literatür alıntılarında “Faaliyet Bölümleri Standardı” UFRS 8 (IAS 14) olarak kısaltılmıştır. UFRS 8, Türkçeye TFRS 8 (TMS 14) olarak çevrildiğinden ulusal literatür, analiz ve tartışma bölümlerinde bu kısaltmalar kullanılmıştır.

3. LİTERATÜR TARAMASI

Ulusal bazda gerçekleştirilen birçok çalışmada TFRS 8’in teorik çerçevesi ve bir işletmede nasıl uygulanabileceği konusu ele alınmıştır (Öztürk, 2008; Uyar ve Güngörmüş, 2009; Elitaş ve Özdemir, 2012a; Bekçi vd., 2013). Ulusal literatürde bu çalışmalardan farklı olarak BİST’te işlem gören işletmelerin TFRS 8 uygulamaları ile ilgili analizlere yer veren de birçok çalışma vardır (Güngörmüş ve Uyar, 2009; Altıntaş, 2010; Elitaş ve Özdemir, 2012b; Özdemir, 2015).

Ulusal çalışmalardan sadece ikisi TFRS 8 uygulamaları ve şirket özellikleri arasındaki ilişkiyi istatistiki olarak incelemiştir (Ömürbek ve Özdemir, 2009; Zeytinoğlu, 2015). Ömürbek ve Özdemir (2009) İMKB 100 endeksinde yer alan işletmelerin bölümsel raporlama düzeylerini araştırmışlardır. Ayrıca, işletmelerin bölümsel raporlama ve coğrafi bölümlere göre raporlama yapımları ile ödenmiş sermaye ve piyasa değerlerinin arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını

test etmişlerdir. Analiz sonuçlarına göre, işletmelerin bölümsel raporlama ve coğrafi bölümlere göre raporlama yapmaları ile ödenmiş sermaye ve piyasa değerleri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki vardır. Zeytinoğlu (2015) gerçekleştirdiği çalışmada BİST’te işlem gören işletmelerin TFRS 8 standardı kapsamında açıkladıkları bilgilerin düzeyini ve bölümsel bilgilerin açıklanmasında etkili olan şirket karakteristiklerini incelemiştir. Araştırma bulgularına göre, işletme büyüklüğünün bölümsel bilgi düzeyine etkisi pozitif iken, borçluluk oranının etkisi negatiftir. Diğer işletme karakteristikleri ve bölümsel bilgi düzeyi arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Uluslararası literatürde de UFRS 8’in teorik çerçevesini ele alan veya işletmelerde nasıl uygulandığı ile ilgili inceleme yapan bazı çalışmalar mevcuttur (Mardini vd., 2012; Kang ve Gray, 2013; Franzen ve Weißenberger, 2015; Mardini vd., 2015). Bu çalışmaların haricinde, işletmelerin bölümsel raporlama uygulamalarını etkileyen faktörleri istatistiki olarak araştıran çok sayıda uluslararası yayın mevcuttur (Pardal ve Morais, 2011; Alfaraih ve Alanezi, 2011; Mardini vd., 2013; Sucuahi, 2013; Ibrahim, 2014; Alanezi vd., 2016).

Pardal ve Morais (2011) İspanya borsasında işlem gören işletmelerin bölümsel bilgi raporlama düzeylerini etkileyen bazı faktörleri incelemiştir. Analiz sonuçlarına göre işletme büyüklüğü UFRS 8 kapsamında sunulan bölümsel bilgi raporlama düzeyini pozitif yönde etkilerken, kârlılık negatif yönde etkilemektedir.

Alfaraih ve Alanezi (2011) Kuveyt borsasında işlem gören işletmelerin bölümsel bilgi raporlama düzeyleri ile çeşitli işletme özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu çalışmaya göre, işletme büyüklüğü, faaliyet yılı, kârlılık, borçluluk oranı ve denetim firmasının büyüklüğü bölümsel bilgi raporlama düzeyini artırmaktadır.

Mardini vd. (2013) gerçekleştirdikleri çalışmada bölümsel bilgi sunumunu etkileyen faktörleri tespit etmeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, şirket hacmi, kârlılık ve denetim firmasının büyüklüğü işletmelerin bölümsel bilgi raporlama düzeyini pozitif yönde etkilemektedir.

Sucuahi (2013) Filipinler’de faaliyet gösteren ve borsada işlem gören işletmelerin UFRS 8’e uyum sağlama düzeyleri ile şirket hacmi, faaliyet yılı, denetim kalitesi, kârlılık, finansal kaldıraç oranı, büyüme ve faaliyet gösterilen sektör gibi faktörler arasındaki ilişkiyi analiz etmiştir. Araştırma bulguları, bu faktörlerden sadece şirket hacminin UFRS 8’e uyum sağlama düzeyi ile istatistiki olarak anlamlı bir ilişkiye sahip olduğunu göstermiştir. Buna göre, büyük hacimli şirketlerin UFRS 8’e uyum düzeyleri daha yüksektir.

Ibrahim (2014) araştırmasında hisseleri Nijerya borsasında işlem gören işletmelerin çeşitli karakteristiklerinin bölümsel bilgi raporlama düzeylerine etkisini incelemiştir. Analiz sonuçları, firma büyüklüğü ve bölümsel bilgi raporlama düzeyi arasında pozitif bir ilişki olduğunu

göstermiştir. Buna karşın, kârlılık ve sahiplik dağılımı bölümsel bilgi raporlama düzeyini negatif yönde etkilemektedir.

Alanezi vd. (2016) gerçekleştirdikleri çalışmada Kuveyt borsasında işlem gören işletmelerin bölümsel raporlama düzeylerine etki eden faktörleri incelemiştir. Çalışma sonuçlarına göre işletme hacmi ve denetim firması büyüklüğü bölümsel raporlama düzeyini pozitif yönde etkilerken, kârlılık negatif yönde etkilemektedir. İşletmenin yaşı, borçluluk oranı, sahiplik yapısı ve faaliyet gösterdiği sektör ise bölümsel raporlama düzeyini istatistiki olarak anlamlı bir şekilde etkilememektedir.

4. HİPOTEZLER

4.1. İşletme Hacmi

Literatürde, işletme hacminin bölümsel bilgi raporlama eğilimini pozitif yönde etkileyeceği düşüncesi hâkimdir. Bu düşünce çeşitli sebeplerle desteklenmektedir. Bu sebeplerden ilki, işletme hacimlerinin arttıkça bilgi asimetrisinin de artıyor olmasıdır. Büyük işletmeler, bilgi asimetrisini ve ona bağlı maliyetleri azaltabilmek için bölümsel raporlama yapmayı tercih etmektedirler (Prencipe, 2004: 326). Diğer bir sebep ise, büyük işletmelerin daha fazla faaliyet alanına sahip olmasıdır (Mardini vd., 2013: 257). Farklı coğrafyalarda faaliyet gösteren ve çok sayıda ürün üreten büyük hacimli işletmeler küçük işletmelere oranla bölümsel bilgilere daha çok ihtiyaç duyarlar. İşletme yönetimleri, bu bilgi ihtiyacını karşılayabilmek için faaliyetlerini ve coğrafi birimlerini kategorize ederek raporlanabilir bölümlere dönüştürürler ve finansal tablo kullanıcılarına bölüm bazında bilgi sunarlar (Talha ve Salim, 2010). Ayrıca, bölümsel bilgi raporlama maliyetlerinin büyük hacimli işletmeler için daha az olacağı beklentisi vardır. Bu görüşe göre iç raporlama sistemleri güçlü olan büyük işletmelerin bölümsel bilgi raporlama maliyetleri küçük ölçekli işletmelere göre daha düşük olacaktır (Alfaraih ve Alanezi, 2011: 34). UFRS 8'in gerektirdiği bölümsel bilgileri hâlihazırda yönetsel kararlar için hazırlayan büyük işletmelerde bölümsel raporlama çok fazla ek maliyet oluşturmayacaktır. Bununla birlikte, büyük işletmeler bölümsel raporlamayı gerçekleştirebilecek sayıda deneyimli personele ve maliyetleri kaldırabilecek düzeyde kaynağa sahiptirler (Mardini vd., 2013: 258). Bu doğrultuda, literatürde yer alan birçok çalışma işletme hacmi ile UFRS 8 uygulamaları arasında pozitif bir ilişki tespit etmiştir (Bradbury, 1992; Herrmann ve Thomas, 1996; Nichols and Street, 2007; Wan-Hussin, 2009; Sucuahi, 2013; Gisbert vd., 2014; Zeytinoğlu 2015; Alanezi vd., 2016). Önceki çalışmalar göz önünde bulundurularak aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

Hipotez 1: İşletme hacmi ile bölümsel raporlama düzeyi arasında pozitif bir ilişki vardır.

İşletme büyüklüğü, işletmelerin varlık toplamalarının logaritması alınarak hesaplanmıştır.

4.2. Kârlılık

Kârlılık ve finansal bilgi raporlama arasındaki ilişki literatürde çokça tartışılan bir husustur. Kârlı işletmelerin bölümsel raporlama düzeyinin daha yüksek olacağını ileri sürenler vardır. Bu görüşü destekleyen sebepler şu şekilde özetlenebilir. Öncelikle, kârı yüksek olan işletmeler, bölümsel bilgi sunarak ters seçim (adverse selection) riskini azaltmak isterler (Prencipe, 2004: 327). Vekâlet teorisine göre de kârlı işletmelerin yöneticileri mevcut pozisyonlarını korumak ve güçlendirmek için işletme ile ilgili daha ayrıntılı bilgi sunma eğiliminde olurlar (Mardini vd., 2013: 258). Ayrıca, kârlı işletmeler finansal tablo kullanıcılarına performansları ile ilgili olumlu bildirimlerde bulunmak ve sermayedarları ile aralarındaki bilgi asimetrisini azaltmak amacıyla bölümsel bilgi raporlamayı tercih edebilirler (Mardini vd., 2013: 258). Kârlılık oranı ile bölümsel bilgi düzeyi arasında pozitif ilişki tespit eden çalışmalar da mevcuttur (Alfaraih ve Alanezi, 2011; Mardini vd., 2013). Önceki çalışmalar ve literatürdeki hâkim görüş göz önünde bulundurularak aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

Hipotez 2: Kârlılık ile bölümsel raporlama düzeyi arasında pozitif bir ilişki vardır.

Kârlılık, işletmenin dönem net kârının toplam varlıklarına oranı olarak hesaplanmıştır.

4.3. Borçluluk

Vekâlet teorisine göre yöneticiler işletmenin faaliyetleri hakkında daha fazla bilgi sunarak borç verenlerin gözlem maliyetlerini düşürmeyi hedefler (Fariás ve Rodríguez, 2015: 124). Borç verenlerin taleplerine karşılık vermek için üretilen mevcut bilgiler UFRS 8 gereğince bölümsel raporlamada da kullanılabilir (Fariás ve Rodríguez, 2015: 124). Örneğin, banka ve kredi kuruluşlarının talep ettiği bilgileri raporlayan işletmelerde genel anlamda bilgi sunumunun daha kapsamlı olacağı düşünülebilir (Gisbert vd., 2014: 745). Bu şekilde, borç verenler için bu bilgileri hâlihazırda üreten işletmelerde bölümsel raporlama maliyetleri daha düşük olacaktır. Literatürde yer alan bazı çalışmalarda borçluluk oranı arttıkça bölümsel bilgi açıklama seviyesinin de arttığı gözlemlenmiştir (Bradbury, 1992; Prencipe, 2004; Alfaraih ve Alanezi, 2011). Önceki çalışmalar göz önünde bulundurularak aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

Hipotez 3: Borçluluk ile bölümsel raporlama düzeyi arasında pozitif bir ilişki vardır.

Borçluluk oranı, işletmelerin toplam borcunun toplam varlıklarına oranı olarak hesaplanmıştır.

4.4. Sahiplik Yapısı

Şirket sahipliği daha geniş kitlelere yayılmış olan işletmelerin yönetime katılmayan çok sayıda hissedarı mevcuttur (Prencipe, 2004: 331-332). Vekâlet teorisine göre çok sayıda hissedarı olan işletmelerde sahipler ve yöneticiler arasında oluşan bilgi asimetrisinden kaynaklanan maliyetler de daha fazla olacaktır. Bu nedenle, şirket sahipliğinin daha geniş kitlelere yayılmış

olması işletmeleri bölümsel bilgi raporlama konusunda teşvik eden bir durumdur. Principe (2004) sahiplik yapısının dağınık olduğu işletmelerde bölümsel raporlama düzeyinin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

Hipotez 4: Şirket sahipliği geniş kitlelere yayılmış olması ile bölümsel raporlama düzeyi arasında pozitif bir ilişki vardır.

Şirket sahipliği yayılım oranı halka açıklık oranı olarak tespit edilmiştir.

4.5. Denetim Firmasının Büyüklüğü

Büyük denetim firmaları hizmet sundukları işletmeleri daha kaliteli bilgi sunmaları hususunda teşvik ederek denetim pazarındaki itibarlarını artırmak isterler (Mardini vd., 2013: 259). Bu nedenle, büyük denetim firmalarının denetlediği işletmelerin sundukları bölümsel bilgi düzeyinin daha fazla olacağı düşünülebilir. Literatürde denetim şirketinin büyüklüğü ve UFRS 8 uygulama düzeyi arasında pozitif bir ilişki tespit eden bazı çalışmalar mevcuttur (Alfaraih ve Alanezi, 2011; Mardini vd., 2013; Alanezi vd., 2016). Bağımsız denetimi dört büyük denetim firması tarafından gerçekleştirilen işletmelerin bölümsel raporlama düzeylerinin daha yüksek olacağı düşüncesi göz önünde bulundurularak aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

Hipotez 5: Denetim şirketinin büyüklüğü ile bölümsel raporlama düzeyi arasında pozitif bir ilişki vardır.

İşletmeler, bağımsız denetim firmalarının dört büyükten (PricewaterhouseCoopers, KPMG, Deloitte ve Ernst&Young) biri olup olmamasına göre iki gruba ayrılmıştır.

4.6. Yönetim Kurulu Bağımsızlığı

Bağımsız yönetim kurulu üyelerinin işletmelerin raporlama uygulamalarına etkisi çokça tartışılan konulardan biridir. Bağımsız yönetim kurulu üyeleri, yöneticilerin işletme ile ilgili kararlarında paydaşların menfaatlerini de gözetmelerini sağlarlar (Wan-Hussin, 2009); işletmede güçlü bir kurumsal yönetim çevresinin kurulmasında etkin rol oynarlar (Gisbert vd., 2014); işletmelerin faaliyetlerinde daha şeffaf olmasını sağlarlar (Gisbert vd., 2014).

Gisbert vd. (2014) raporlanan bölümsel bilgi ve birim sayısı ile bağımsız üyeler arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki tespit etmişlerdir. Buna göre, yönetim kurullarında bağımsız üye oranı yüksek olan işletmelerin bölümsel bilgi raporlama düzeyi artmaktadır. Yönetim kurullarında bağımsız üye oranı yüksek olan işletmelerin bölümsel raporlama düzeylerinin daha yüksek olacağı düşüncesi göz önünde bulundurularak aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir.

Hipotez 6: Yönetim kurulu bağımsızlık oranı ile bölümsel raporlama düzeyi arasında pozitif bir ilişki vardır.

Yönetim kurulu bağımsızlığı, bağımsız üye sayısının toplam üye sayısına oranı olarak tespit edilmiştir.

5. ÖRNEKLEM VE METODOLOJİ

5.1. Araştırmanın Amacı

Türkiye’de bölümsel raporlama 2009 yılına kadar “TMS 14” kapsamında uygulanmıştır, daha sonraki yıllarda ise “TFRS 8” standartları kapsamında uygulanmaya devam edilmiştir. Bu çalışmanın amacı, BİST 100’de işlem gören işletmelerin 2006-2014 yılları arasında bölümsel raporlama uygulamalarını incelemektir. Araştırmanın diğer bir amacı ise, bölümsel raporlama düzeyine etki eden faktörleri tespit etmektir. Bu amaçla, işletme hacmi, kârlılık, borçluluk, sahiplik yapısı, denetim firmasının büyüklüğü ve yönetim kurulu bağımsızlığı gibi özelliklerin işletmelerin bölümsel raporlama düzeylerine etkisi analiz edilmiştir.

5.2. Örneklem

Çalışmanın kapsamında BİST 100’de işlem gören işletmelerin bölümsel raporlama uygulamalarının incelenmesi amaçlanmıştır. Finansal kuruluşlar, holdingler ve sportif kulüp şirketleri farklı faaliyet ve finansal yapılarından dolayı analiz kapsamı dışında bırakılmıştır. 2006 yılından sonra BİST’te işlem görmüş olan veya analizi kapsayan yıllarda borsa kotundan çıkan işletmeler de eksik veri nedeniyle analize dâhil edilmemiştir. Bu şekilde belirlenen 56 adet işletmenin bölümsel raporlama uygulamaları gözlemlenmiştir. Çalışmada ayrıca işletmelerin bölümsel raporlama düzeylerine etki eden faktörler panel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Bu amaçla, panel analiz için örneklem 2006-2014 yılları arasında sürekli bölümsel raporlama yapan 20 işletme ve 2009 öncesi bölümsel raporlama ile ilgili sadece “Yoktur” ifadesini kullanan ve 2009 sonrasında sürekli bölümsel raporlama yapan 10 işletme olarak belirlenmiştir. Bu şekilde toplam 30 adet işletmenin 9 yıllık veri ile 270 gözlem elde edilerek panel analiz gerçekleştirilmiştir.

5.3. Araştırma Modeli

Bu çalışmada işletmelerin bölümsel bilgi düzeylerini tespit etmek için sundukları finansal bilgileri (zorunlu veya gönüllü) kapsayacak bir endeks kullanılmıştır. Literatürde yer alan bazı çalışmaların kullandıkları finansal bilgiler bu endeksi belirlerken örnek teşkil etmiştir (Uyar ve Güngörmüş, 2009; Elitaş ve Özdemir, 2012a; Elitaş ve Özdemir, 2012b; Mardini vd., 2013). İşletmeler bölümsel bilgilerini sadece ürün veya hizmet, sadece coğrafya veya hem ürün veya hizmet hem coğrafya bazında raporlayabilmektedirler. Örneğin, bir işletme satış gelirini hem ürün veya hizmet bazında hem coğrafya bazında sunabilmektedir. Bu nedenle, iki farklı raporlama türü için sunulan tüm bilgiler değerlendirme kapsamına alınmıştır. Bu şekilde, tek bir raporlama türü için 50 adet, iki raporlama türü için toplam 100 adet bilgiyi içeren bir endeks oluşturulmuştur. Bölümsel bilgi endeksi Ek 1’de sunulmuştur. Bir işletme endekste belirlenmiş olan bir bilgiyi raporlamış ise “1” raporlamamış ise “0” olarak kodlama yapılmıştır. İşletmelerin

bölümsel raporlama düzeyleri, açıkladıkları bilgi sayılarının endekste yer alan toplam bölümsel bilgi sayısına oranı olarak hesaplanmıştır.

$$\text{Genel Bölümsel Raporlama Düzeyi (BRD)} = \sum_{j=1}^n \frac{d_j}{n}$$

d_j : Eğer işletme bölümsel bilgiyi raporlar ise “1” raporlamaz ise “0”;

n : Toplam bölümsel bilgi sayısı

Model 1:

$$\text{BRD} = \beta_0 + \beta_1 \text{LNTV} + \beta_2 \text{AKAR} + \beta_3 \text{FK} + \beta_4 \text{SY} + \beta_5 \text{DF} + \beta_6 \text{YKB} + \varepsilon.$$

Model 2:

$$\text{ÜHRD} = \beta_0 + \beta_1 \text{LNTV} + \beta_2 \text{AKAR} + \beta_3 \text{FK} + \beta_4 \text{SY} + \beta_5 \text{DF} + \beta_6 \text{YKB} + \varepsilon.$$

Model 3:

$$\text{CRD} = \beta_0 + \beta_1 \text{LNTV} + \beta_2 \text{AKAR} + \beta_3 \text{FK} + \beta_4 \text{SY} + \beta_5 \text{DF} + \beta_6 \text{YKB} + \varepsilon.$$

BRD	Genel bölümsel raporlama düzeyi (açıklanan bölümsel bilgi/toplam bilgi);
ÜHRD	Ürün ve hizmetlere ilişkin bölümsel raporlama düzeyi (açıklanan ürün ve hizmetlere ilişkin bölümsel bilgi/toplam bilgi)
CRD	Coğrafi bölümlere ilişkin bilgi raporlama düzeyi (açıklanan coğrafi bölümlere ilişkin bilgi/toplam bilgi)
LNTV	Toplam varlıklar (toplam varlıkların logaritması);
AKAR	Aktif kârlılığı (dönem net kârı/toplam varlıklar);
FK	Finansal kaldıraç (toplam borçlar/toplam varlıklar);
SY	Sahiplik yapısı (halka açıklık oranı);
DF	Denetim firmasının büyüklüğü (dört büyük denetim firması ise 1; değil ise 0);
YKB	Yönetim kurulunda bağımsız üye oranı (yönetim kurulunda bulunan bağımsız üye sayısı/toplam üye sayısı);

6. ANALİZ VE TARTIŞMA

6.1. İşletmelerin Bölümsel Raporlama Uygulamaları

Analiz kapsamında incelenen 56 adet işletmenin bölümsel raporlama uygulamaları ile ilgili bazı bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir. Analiz sonuçlarına göre 2009 yılında TFRS 8’in uygulanmasının ardından bölümsel raporlama yapan işletme sayısında önemli derecede artış yaşanmıştır. 2009 ve 2014 yılları arasında ise bölümsel raporlama yapan işletme sayısı aynı düzeyde seyretmiştir. TFRS 8 öncesi örnekleme yer alan işletmelerin yaklaşık %35-40’ı bölümsel raporlama yaparken, TFRS 8 sonrası bu oran %60’ın üzerine çıkmıştır. Bölümsel

raporlama yapmayan işletmelerin gerekçeleri ve standart kapsamında açıklamaları da incelenmiştir. Faaliyet raporlaması yapmayanlardan bir kısmı “Bölgelere Göre Raporlama” başlığı altında sadece “Yoktur” ifadesini kullanmakta, bazıları ise tek bir sektörde veya coğrafi bölgede faaliyet gösterdiklerini belirtmektedirler. TFRS 8 öncesinde işletmeler bölümlerini risk ve getiri analizine tabi tutarak belirlemekteydi. TFRS 8 öncesinde bölümsel raporlama yapmayan bazı işletmeler risk ve getirilerin benzer olmasından dolayı bölümsel raporlama gerçekleştirmediklerini belirtmişlerdir. İşletmenin tek bir raporlanabilir bölümü mevcut olsa bile standartta belirtilen şekilde gereken açıklamaları yapması gerekmektedir. Bölümsel raporlama yapmayı gerektiren açıklamaları yapmayan ve sadece “Yoktur” ifadesini kullanan işletmeler standarda aykırı bir uygulama içerisinde olduklarıdır. TFRS 8 sonrasında “Yoktur” ifadesini kullanan işletmelerin sayısında önemli derecede bir azalma gözlemlenmiştir. Bölümsel raporlama yapmayan işletmeler, tek bir sektörde veya coğrafyada faaliyet gösterdiklerini belirten açıklamaları yaparak standarda uygun bir raporlama gerçekleştirmişlerdir.

Tablo 1: İşletmelerin Bölümsel Raporlama Uygulamaları (2006-2014)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bölümsel raporlama yapan işletme sayısı (adet)	20	23	24	35	36	35	35	35	36
Bölümsel raporlama yapan işletme oranı (%)	35,71	41,07	42,85	62,50	64,29	62,50	62,50	62,50	64,29
Bölümsel raporlama yapmayan işletme sayısı (adet)	36	33	32	21	20	21	21	21	20
Bölümsel raporlama yapmayan işletme oranı (%)	64,29	58,93	57,15	37,50	35,71	37,50	37,50	37,50	35,71
Bölümsel raporlama yapmayan işletmelerin açıklamaları:									
Yoktur	19	14	12	6	3	3	3	2	2
Tek bir sektörde veya coğrafyada faaliyet göstermektedir	17	19	20	15	17	18	18	19	18

Tablo 2’de işletmelerin bölümsel raporlama türleri sunulmuştur. Bölümsel bilgi raporlaması, 2006 ve 2008 yılları arasında yürürlükte olan TMS 14 standardındaki hükümler doğrultusunda birincil ve ikincil bölümler tespit edilerek gerçekleştirilmekteydi. Standarda göre birincil bölümün belirlenirken işletmenin risk ve getirilerinin kaynak veya niteliği göz önünde bulundurulmaktaydı. Buna göre, bir işletme risk ve getirileri göz önünde bulundurarak birincil raporlamayı coğrafi bölüm, ikincili ürün ve hizmet bazında veya birincil raporlamayı ürün ve hizmet, ikincili coğrafi bölüm bazında yapabilmekteydi. TFRS 8 standardı ile birincil ve ikincil raporlama uygulamasına son verilmiştir. Buna göre TFRS 8 standardı kapsamında yönetimsel bakış açısı gereğince işletmeler, faaliyet bölümlerini tek ürün ve hizmet bazında veya tek coğrafi

bölüm bazında, ya da her ikisine göre düzenleyebilmektedirler. Çalışmanın örnekleminde yer alan işletmelerin TFRS 8 standardı sonrası bölümsel raporlamada ürün ve hizmet raporlamasını tercih ettikleri gözlemlenmiştir. TFRS 8 standardının uygulanmasının ardından bölümsel raporlama yapmaya başlayan işletmelerin büyük oranda ürün ve hizmet bölümleri ile ilgili raporlama yapması dikkat çekmektedir.

Ekonomilerin küreselleşmesiyle birlikte uluslararası ölçekte faaliyet gösteren işletmelerin sayısı artmış ve coğrafi bölümleri ile ilgili sundukları bilgiler önem kazanmıştır (Herrmann ve Thomas, 1997: 487). Coğrafi bölüm bilgileri, farklı bölgelerde faaliyet gösteren işletmelerin bölümlere göre risk ve kârlılık analizi yapmasını ve işletmelerin yeni yatırımlar yaparken daha rasyonel kararlar almasını sağlamaktadır (Ömürbek ve Özdemir, 2009: 202). Çalışmada yer alan işletmelerin birçoğunun bölümsel raporlamada coğrafi bölümlenmeyi tercih etmedikleri tespit edilmiştir. İşletmelerin coğrafi bölümlenmeyi tercih etmemesi de bu alanda tartışılan bir konudur. Ülke bazında sunulan bilgiler ülkelerin endüstrileşme düzeyi dikkate alınmazsa yanıltıcı olabilmektedir (Herrmann ve Thomas, 1997: 497). Buna göre, ülkelerin gelişmişlik düzeyleri o bölgede faaliyet gösteren işletmelerin finansal bilgilerinin önemli derecede etkilemektedir. İşletmelerin coğrafi bölümleri ile ilgili sundukları finansal bilgileri değerlendirirken o bölgelerin ekonomik gelişmişlik düzeylerini de göz önünde bulundurmaları gerekmektedir.

Örnekleme yer alan hiçbir işletme büyük müşterilerine dair bölümsel raporlama gerçekleştirmemiştir. Bunun en önemli sebebi işletmelerin büyük müşterilerine dair sunacakları bilgilerin rakiplere fayda sağlayacağı korkusudur (Franzen ve Weißenberger, 2015: 104). Önemli müşterileri ile ilgili sunulacak bilgilerin rakipler tarafından kullanılabilmesi ihtimalinden dolayı hiçbir işletmenin bu tür bir bölümsel raporlamayı tercih etmediği sonucu çıkarılabilir.

Tablo 2: İşletmelerin Bölümsel Raporlama Türleri (2006-2014)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Sadece ürün ve hizmet bölüm raporlaması yapan işletme sayısı	10	9	10	19	20	19	19	19	19
Sadece coğrafi raporlama yapan işletme sayısı	5	6	7	7	8	8	9	8	8
Hem ürün ve hizmet hem coğrafi bölümleriyle ilgili raporlama yapan işletme sayısı	5	8	8	10	9	9	8	9	9
Önemli müşterileriyle ilgili	0	0	0	0	0	0	0	0	0

raporlama yapan işletme sayısı

Tablo 3'te yer alan veriler incelendiğinde örnekleme yer alan işletmelerin TFRS 8 sonrasında hem ürün ve hizmet bölüm sayılarının hem de coğrafi bölüm sayılarının önemli oranda arttığı tespit edilmiştir. TMS 14'ün yayınlanmasının ardından 2006 yılında işletmeler bölümsel raporlamayı ilk defa uygulamışlardır. Bu nedenle, uygulamanın ilk yıllarında az sayıda bölümün raporlanması şaşırtıcı değildir. Ayrıca, işletmelerin bölümlerini daha önce de belirtildiği gibi risk ve getiri analizi ile belirlemeleri de açıklanan bölüm sayısını etkilemiştir. TFRS 8'in yayınlanmasının ardından bölümsel raporlama yapan işletme sayısının artması ile birlikte raporlanan bölüm sayısı da aynı oranda artmıştır. Coğrafi bölümlere yapan işletme sayısının az olmasına rağmen açıklanan coğrafi bölüm sayısının ürün ve hizmet bölüm sayısına denk olduğu tespit edilmiştir. Bunun sebebi işletmelerin bazı finansal bilgileri faaliyet gösterdikleri her bir ülke için ayrı ayrı raporlamış olmalarıdır. İçerik analizinde işletmelerin hakkında finansal bilgi raporladıkları her bir ülke veya bölge ayrı bir coğrafi bölüm olarak değerlendirilmiştir.

Analiz kapsamında, işletmelerin raporladıkları ürün ve hizmet veya coğrafi bölüm bilgisi düzeyleri de incelenmiştir. İşletmelerin bölümsel bilgi düzeyleri sundukları finansal bilgilerin sayılması sonucunda tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre TFRS 8 sonrası işletmelerin açıkladıkları bölümsel bilgi sayısı önemli derecede artmıştır. TFRS 8'in en büyük amaçlarından biri bölüm sayılarının ve bölümsel bilgilerin düzeyinin artırılmasıydı (Elitaş ve Özdemir, 2012b: 130). 2006-2014 yılları arasındaki bölümsel raporlamaya ilişkin veriler incelendiğinde standardın amacına ulaştığı söylenebilir.

Tablo 3: İşletmelerin Raporladıkları Bölüm ve Bilgi Sayısı (2006-2014)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
İşletmeler tarafından raporlanan bölüm sayısı (ürün ve hizmet)	44	48	62	76	74	74	72	72	73
İşletmeler tarafından raporlanan bölüm sayısı (coğrafi)	25	35	47	65	70	73	67	68	67
İşletmeler tarafından raporlanan bölümsel toplam bilgi sayısı (ürün ve hizmet)	183	203	263	405	416	405	404	385	398
İşletmeler tarafından raporlanan bölümsel toplam bilgi sayısı (coğrafi)	62	85	97	100	118	117	120	128	130

6.2. İşletmelerin Bölümsel Raporlama Düzeylerini Etkileyen Faktörler

Çalışmada işletmelerin bölümsel raporlama düzeylerini etkileyen faktörler panel analiz yöntemi ile incelenmiştir. Bu amaçla, 2006-2014 yılları arasında bölümsel raporlama gerçekleştiren 30 işletmenin sundukları bölümsel bilgi düzeyleri tespit edilmiştir. 30 işletmenin 9 yıllık verisi ile toplam 270 gözlem elde edilmiştir. Tablo 4’te analize tabi tutulan işletmelerin bağımlı ve bağımsız değişkenleri ile ilgili tanımlayıcı istatistik bilgileri sunulmuştur. Verilere göre bölümsel raporlama endeksinde yer alan kalemler maksimum %40 oranında açıklanmıştır. Sadece ürün ve hizmet kalemleri ile ilgili bölümsel bilgi açıklama düzeyi incelendiğinde maksimum oranın %76 olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, sadece coğrafi raporlama endeksinde yer alan bilgilerin en yüksek %54 oranında sunulduğu tespit edilmiştir. Genel bölümsel raporlama düzeyinin maksimum değerinin ürün ve hizmet raporlama ve coğrafi raporlama düzeylerinin maksimum değerlerinden daha düşük olmasının sebebi işletmelerin genellikle iki raporlama türünü aynı anda kullanmayı tercih etmemeleridir. Diğer bir önemli nokta ise işletmelerin ürün ve hizmetleri ile ilgili daha fazla bilgi sunuyor olmalarıdır. Elde edilen bulgulara göre işletmeler coğrafi bölümlenmeyi hem daha az tercih etmekte hem de coğrafi bölümleriyle ilgili daha az bilgi sunmaktadırlar.

İşletmelerin 9 yıllık ortalama kârlılık oranları %6 iken, borçluluk oranları %47’dir. Ayrıca, 30 adet işletmenin ortalama halka açıklık oranı %32’dir. Örnekleme yer alan işletmelerin %72’si dört büyük denetim firması tarafından denetlenmektedir. 9 yıllık süreçte işletmelerin yönetim kurullarında yer alan bağımsız üye oranı ise ortalama olarak %12’dir.

Tablo 4: Tanımlayıcı İstatistik

	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma	Gözlem Sayısı
BRD	0,00	0,4	0,14	0,10	270
ÜHRD	0,00	0,76	0,20	0,19	270
CRD	0,00	0,54	0,08	0,12	270
LNTV	7,67	10,38	9,08	0,63	270
AKAR	-0,22	0,35	0,06	0,07	270
FK	0,09	2,24	0,47	0,22	270
SY	0,12	0,69	0,32	0,12	270
DF	0,00	1,00	0,72	0,45	270
YKB	0,00	0,43	0,12	0,15	270

BRD: genel bölümsel raporlama düzeyi; ÜHRD: ürün ve hizmetlere ilişkin bölümsel raporlama düzeyi; CRD: coğrafi bölümlere ilişkin bilgi raporlama düzeyi; LNTV: toplam varlıklar; AKAR: aktif kârlılığı; FK: finansal kaldıraç; SY: sahiplik yapısı; DF: denetim firmasının büyüklüğü; YKB: yönetim kurulunda bağımsız üye oranı

Tablo 5’te araştırma modelinde yer alan bağımlı ve bağımsız değişkenlerin arasındaki korelasyon katsayısı değerleri sunulmuştur. Tabloda yer alan veriler incelendiğinde bağımsız değişkenler arasında 0,8’in üzerinde anlamlı bir korelasyon olmadığı tespit edilmiştir. Korelasyon

problemi için 0,8 eşik değeri olarak kabul edilmektedir (Bryman ve Cramer, 2001). Sonuç olarak, analizde yer alan bağımsız değişkenler arasında korelasyon probleminin mevcut olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 5: Korelasyon Katsayıları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1 BRD	1,00								
2 ÜHRD	0,79***	1,00							
3 CRD	0,36***	-0,27***	1,00						
4 LNTV	0,23***	0,19***	0,06	1,00					
5 AKAR	0,06	0,08	-0,03	0,04	1,00				
6 FK	-0,19***	-0,18***	-0,01	0,27***	-0,42***	1,00			
7 SY	0,14**	0,26***	-0,19***	-0,28***	-0,13**	-0,04	1,00		
8 DF	0,10*	-0,08	0,29***	0,44***	0,03	0,01	-0,46***	1,00	
9 YKB	0,10*	0,03	0,12**	0,18***	-0,16***	0,09	0,02	0,22***	1,00

BRD: genel bölümsel raporlama düzeyi; ÜHRD: ürün ve hizmetlere ilişkin bölümsel raporlama düzeyi; CRD: coğrafi bölümlere ilişkin bilgi raporlama düzeyi; LNTV: toplam varlıklar; AKAR: aktif kârlılığı; FK: finansal kaldıraç; SY: sahiplik yapısı; DF: denetim firmasının büyüklüğü; YKB: yönetim kurulunda bağımsız üye oranı
***0,01 düzeyinde anlamlı; **0,05 düzeyinde anlamlı; *0,1 düzeyinde anlamlı

Çalışmada bölümsel raporlama düzeyine etki eden faktörleri belirlemek için panel veri analizi yöntemi kullanılmıştır. Panel veri analizinde sabit etkiler ile tesadüfi etkiler modellerinden hangisinin tercih edileceğini belirlemek için Hausman testi uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına göre sabit etkiler modelinin tercih edilmesi uygun görülmüştür. Tablo 6'da Hausman testinin ve gerçekleştirilen panel veri analizinin sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 6: Panel Veri Analizi (Sabit Etkiler Modeli)

	Model 1 (BRD)		Model 2 (ÜHRD)		Model 3 (CRD)	
	Katsayı	Standart hata	Katsayı	Standart hata	Katsayı	Standart hata
Sabit	-1,606***	0,317	-2,055***	0,549	-1,071***	0,313
LNTV	0,188***	0,035	0,241***	0,062	0,124***	0,035
AKAR	-0,187**	0,079	-0,358**	0,138	-0,017	0,079
FK	0,001	0,028	-0,024	0,050	0,029	0,028
SY	0,001	0,001	0,003**	0,001	-0,001	0,001
DF	0,002	0,018	-0,037	0,032	0,055***	0,018
YKB	-0,013	0,038	0,052	0,067	-0,069	0,038
Rho	0,787		0,733		0,831	
R ² (genel)	0,06		0,09		0,02	
F testi	9,61		7,13		6,15	
Prob > Chi ²	0,000		0,000		0,000	
Hausman testi:						
Chi ²	33,11		19,34		21,44	
Prob>Chi ²	0,000		0,003		0,001	

BRD: genel bölümsel raporlama düzeyi; ÜHRD: ürün ve hizmetlere ilişkin bölümsel raporlama düzeyi; CRD: coğrafi bölümlere ilişkin bilgi raporlama düzeyi; LNTV: toplam varlıklar; AKAR: aktif kârlılığı; FK: finansal kaldıraç; SY: sahiplik yapısı; DF: denetim firmasının büyüklüğü; YKB: yönetim kurulunda bağımsız üye oranı
***0,01 düzeyinde anlamlı; **0,05 düzeyinde anlamlı

Panel analiz sonuçları incelendiğinde işletme büyüklüğü ile bölümsel raporlama düzeyi arasında üç modelde de istatistiki olarak anlamlı ve pozitif bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Hipotez 1 kabul edilmiştir. Bu sonuçlara göre büyük ölçekli işletmeler hem ürün ve hizmetleri ile ilgili hem de coğrafi bölümleri ile ilgili küçük işletmelere göre daha fazla bilgi paylaşımında bulunmaktadırlar. Elde edilen bulgular literatürde yer alan birçok çalışma ile uyumludur (Bradbury, 1992; Herrmann ve Thomas, 1996; Nichols and Street, 2007; Wan-Hussin, 2009; Sucuahi, 2013; Gisbert vd., 2014; Zeytinoglu 2015). Bölümsel bilgi düzeyi ile işletme büyüklüğü arasındaki pozitif ilişki birçok sebep ile açıklanabilir. İlk olarak, büyük işletmelerin bölümsel bilgi sunabileceği daha fazla faaliyet alanı vardır. Daha fazla faaliyet alanı olan işletmelerin bölümsel raporlama düzeyleri de aynı orantıda yüksek olacaktır. Ayrıca, büyük işletmelerin önemli bir kısmı bölümsel bilgileri kendi karar mekanizmaları için zaten üretmektedir. TFRS 8'e göre de işletmeler hâlihazırda yönetime sundukları bilgileri bölümsel bilgi olarak raporlayacaklardır. Böylece, büyük işletmelerin kendi yöneticileri için hazırladıkları bilgileri bölümsel raporlama altında sunmaları ek maliyetlere neden olmayacaktır. Birçok işletme bölümsel raporlamanın getireceği ek maliyetlerden çekinmektedir. Bu durum büyük işletmeler açısından çok büyük bir sorun teşkil etmeyecektir. Diğer bir sebep ise işletme hacimlerinin artması ile birlikte bilgi asimetrisinin de artmasıdır (Prencipe, 2004: 326). İşletmeler, bilgi asimetrisine bağlı maliyetleri azaltabilmek için faaliyetleri ile ilgili daha fazla bilgi sunmayı tercih edebilirler. Sonuç olarak, işletme hacminin bölümsel bilgi düzeyini pozitif yönde etkileyen bir faktör olduğu tespit edilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre kârlılık ve bölümsel raporlama düzeyi arasında Model 1 ve Model 2'de anlamlı ve negatif bir ilişki gözlemlenmiştir. Model 3'te ise istatistiki olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Bu nedenle, Hipotez 2 reddedilmiştir. Bu sonuçlar daha önce gerçekleştirilen bazı çalışmalar ile tutarlıdır (Pardal ve Morais, 2011; Ibrahim, 2014; Alanezi vd., 2016). Kârlılık ve bölümsel raporlama arasındaki ilişki finansal raporlama alanında çokça tartışılan konulardan biridir. Literatürde işletmelerin kârı arttıkça sermayedarları ile aralarındaki bilgi asimetrisini azaltmak için daha fazla bilgi sunacağı düşüncesi hâkim olsa da farklı görüşler de mevcuttur. Örneğin, Gisbert vd. (2014)'e göre kârlı işletmeler bölümsel kâr bilgilerinin rakipler tarafından kullanılması ihtimalinden dolayı bölümsel raporlamayı tercih etmeyebilirler. İşletmelerin bölümsel bilgi sunma konusunda çekindikleri en önemli husus raporlayacakları bilgilerin rakiplerin lehine bir durum oluşturması ihtimalidir. Kârlı işletmelerde bu endişenin daha fazla olacağı ve bölümsel raporlarında daha az bilgi sunmayı tercih edecekleri düşünülebilir.

Borçluluk oranı ile bölümsel bilgi raporlaması arasında üç modelde de istatistiki olarak anlamlı bir ilişki gözlemlenmemiştir. Bu nedenle, Hipotez 3 reddedilmiştir. Bu sonuca göre borçluluk oranı işletmelerin ürün ve hizmetleri veya coğrafi bölümleri ile ilgili yaptıkları bölümsel raporlama düzeyini etkilememektedir. Sucuahi (2013), Farías ve Rodríguez (2015) ve Alanezi vd. (2016) de bölümsel raporlama ile finansal kaldıraç oranı arasında anlamlı bir ilişki tespit edememişlerdir. Literatürdeki genel beklenti borçluluk oranı yüksek olan işletmelerin borç verenler için ayrıntılı bilgi sunumu gerçekleştireceği yönündedir. Bu çalışmada elde edilen bulgular literatürdeki genel kanı ile uyumlu değildir.

Sahiplik yapısı ile bölümsel raporlama düzeyi arasında Model 1 ve Model 3'te istatistiki olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Model 2'de ise şirket sahiplik yapısının ürün ve hizmetler ile ilgili yapılan bölümsel raporlama düzeyini pozitif yönde etkilediği belirlenmiştir. Hipotez 4, Model 1 ve Model 3 için reddedilmiştir, Model 2 için kabul edilmiştir. Şirket sahipliğinin geniş tabanlara yayılmasının kurumsallaşma açısından önemli bir gösterge olduğu düşünülmektedir (Zeytinoğlu, 2015: 92). Şirket sahiplik yapısı ne kadar çok yaygınlaşırsa işletmelerin yönetime katılmayan hissedar sayısı da o kadar artar. Vekâlet teorisine göre çok sayıda hissedarı olan işletmelerin bilgi asimetrisinden kaynaklanan maliyetleri yüksek olacaktır (Prencipe, 2004: 326). Sahiplik yapısı yaygın olan işletmeler bilgi asimetrisinden kaynaklanacak maliyetleri düşürmek için daha fazla bölümsel bilgi raporlamayı tercih edeceklerdir. Literatürde yer alan bu düşüncenin çalışma sonuçları açısından sadece Model 2 için geçerli olduğu söylenebilir. Diğer iki model için sahiplik yapısı ve bölümsel raporlama düzeyi arasındaki ilişkiyi destekleyecek yeterli kanıt elde edilememiştir.

Denetim firmasının büyüklüğü ile bölümsel raporlama düzeyi arasında Model 1 ve Model 2'de istatistiki olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Model 3'te ise denetim firmasının büyüklüğünün coğrafi raporlama düzeyini istatistiki olarak anlamlı ve pozitif yönde etkilediği gözlemlenmiştir. Hipotez 5, Model 1 ve Model 2 açısından reddedilmiştir, Model 3 açısından ise kabul edilmiştir. Bu sonuca göre büyük denetim firmaları ile çalışan işletmeler coğrafi bölümleri ile ilgili daha fazla bilgi raporlamaktadırlar. Literatürde yer alan çalışmalarda da denetim firmasının büyüklüğü ve bölümsel raporlama düzeyi arasındaki ilişki ile ilgili farklı sonuçlar elde edilmiştir. Sucuahi (2013) gerçekleştirdiği çalışmasında denetim firmasının büyüklüğü ile bölümsel bilgi raporlama arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır. Alfaraih ve Alanezi (2011) ve Mardini vd. (2013) ise denetim firması büyüklüğünün bölümsel raporlama düzeyini pozitif yönde etkilediğini tespit etmişlerdir. Büyük denetim firmaları, sektördeki prestijlerini korumak için hizmet sundukları işletmelerin raporlama standartlarına uyumu hususunda küçük firmalara göre daha dikkatlidirler (Mardini vd., 2013: 259). Buna bağlı olarak büyük denetim firmaları ile çalışan işletmelerin daha fazla düzeyde bölümsel bilgi sunması beklenmektedir. Bu çalışmada,

denetim firmasının büyüklüğünün sadece coğrafi raporlama düzeyini pozitif yönde etkilediği tespit edilmiştir. Diğer iki modelde bu beklentiyi destekleyecek yeterli kanıt elde edilememiştir.

Bağımsız yönetim kurulu üye oranı ile bölümsel raporlama düzeyi arasında üç modelde de istatistiki olarak anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Bu nedenle, Hipotez 6 reddedilmiştir. Bu sonuca göre yönetim kurullarında yer alan bağımsız üyeler bölümsel raporlama düzeyine etki etmemektedir. Wan-Hussin (2009) de gerçekleştirdiği çalışmasında yönetim kurulu bağımsız üye oranı ile bölümsel bilgi raporlama arasında anlamlı bir ilişki bulamamıştır.

7. SONUÇ

Bu çalışmada, BİST 100’de işlem gören işletmelerin 2006-2014 yılları arasındaki bölümsel raporlama uygulamaları ve bölümsel raporlama düzeylerine etki eden faktörler incelenmiştir. Çalışmanın sonuçları, TFRS 8’in uygulanmaya başlandığı 2009 yılından itibaren bölümsel raporlama yapan işletme sayısında önemli bir derecede artış olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte, analiz sürecinde raporlanan bölüm sayısı ve bölümsel bilgi sayısı da artmıştır. TFRS 8’in en önemli amaçlarından birisi bölümsel bilgi düzeyini artırıp finansal tablo kullanıcıların işletmelerin bölümleri hakkında daha fazla bilgiye ulaşmasını sağlamaktır. TFRS 8’in bu açıdan amacına ulaştığı söylenebilir.

Araştırma bulguları, çalışmanın örnekleminde yer alan işletmelerin ürün ve hizmet raporlamasını coğrafi raporlamaya göre daha fazla tercih ettiğini göstermiştir. TFRS 8’in TMS 14’ten en önemli farkı işletmelerin raporlayacakları bölümleri ve bölümsel bilgileri belirlerken yönetsel bakış açısı ile hareket edecek olmalarıdır. Eğer bir yönetici bölümleri ile ilgili coğrafi bilgileri kullanıyor ise bu bilgilerin finansal tablo kullanıcılarıyla da paylaşılacağı düşünülebilir. Ayrıca, coğrafi bölümler ile ilgili raporlanan bilgilerin kullanımı ile ilgili dikkatli olunması gerektiğini belirten bazı görüşler de mevcuttur. Coğrafi bölüm bilgileri incelenirken faaliyet gösterilen ülke ve bölgelerin gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınmalıdır. Aksi takdirde, coğrafi bilgilerin karar vericileri yanlış yönlendirmesi durumu söz konusu olabilir. Örnekleme yer alan hiçbir işletmenin önemli müşteri ile ilgili bölümsel raporlama gerçekleştirmediği tespit edilmiştir. İşletmelerin bölümsel raporlama yaparken en çok çekindikleri husus sunacakları bilgilerin rakipler tarafından kullanılması olasılığıdır. Önemli müşterileri ile ilgili bilgi sunulmamasının sebebi bu düşünce olabilir. Panel analiz sonuçları, büyük ölçekli işletmelerin bölümsel raporlama altında daha fazla finansal bilgi sunduklarını göstermiştir. Bunun sebebi olarak bölümsel raporlama maliyetlerinin özellikle büyük işletmeler açısından daha düşük olacağı düşüncesi gösterilebilir. Kârlılık ile bölümsel bilgi raporlama düzeyi arasında beklenenin aksine negatif bir ilişki tespit edilmiştir. Kârlı işletmelerin rekabetçi pozisyonlarını olumsuz yönde etkileyeceğini düşünerek bölümsel bilgilerini raporlamadıkları düşünülebilir. Sahiplik yapısı yaygın olan işletmeler ürün ve hizmet bölümleri ile ilgili daha fazla finansal bilgi sunmaktadır. Ayrıca, dört

büyük denetim firması tarafından denetlenen işletmeler daha fazla coğrafi bilgi sunmaktadır. Denetim kalitesinin coğrafi raporlamayı pozitif yönde etkilediği görülmüştür. Diğer değişkenler ile bölümsel raporlama düzeyi arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Bu çalışma, işletmelerin bölümsel raporlama uygulamalarını dokuz yıllık bir süreç için inceleyen Türkiye'deki ilk araştırmadır. Bunun yanı sıra, işletmelerin bölümsel raporlama kapsamında sundukları finansal bilgi düzeylerini etkileyen faktörleri panel veri analizi ile inceleyen de ilk çalışmadır. Bu yönleri ile çalışma alandaki yazına önemli katkılar sağlayacaktır. BİST'te işlem gören işletmelerin bölümsel raporlama eğilimlerinin tespit edildiği bu araştırma uygulamacılar için de yol gösterici olacaktır.

Çalışma, örnekleme de yer alan işletme sayısı artırılarak geliştirilebilir. Kurumsal yönetimin önemli araçlarından birisi olan yönetim kurulunun bağımsız üye oranı haricindeki diğer özellikleri de analize dâhil edilebilir. TFRS 8'in özellikle uygulamacılar tarafından nasıl algılandığını ve yönetsel bakış açısının ne denli kanıksandığını tespit etmek için anket veya mülakat çalışmaları gerçekleştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Alanezi, F. S. - Alfrah, M. M. - Alshammari, S. S. (2016), "Operating Segments (IFRS 8)- Required Disclosure and the Specific- Characteristics of Kuwaiti Listed Companies", *International Business Research*, Cilt. 9, Sayı. 1, pp. 136-153.
- Alfaraih, M. M. - Alanezi, F. S. (2011), "What Explains Variation in Segment Reporting? Evidence from Kuwait", *International Business & Economics Research Journal*, Cilt. 10, Sayı. 2, pp. 31-46.
- Altıntaş, T. (2010), "Switching to IFRS 8 and its Impact on the Turkish Listed Companies", *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı. 2, pp. 98-107.
- Arsoy, A. P. (2008), "Bölümsel Raporlamada Yeni Bir Uygulama: IFRS 8", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı. 38, ss. 177-185.
- Bekçi, İ. - Tekşen, Ö. - Çil, R. (2013), "TFRS 8 Faaliyet Bölümleri Standardı ve İnşaat Sektöründe bir Uygulama", *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Cilt. 15, Sayı. 1, ss. 123-152.
- Bradbury, M. (1992), "Voluntary Disclosure of Financial Segment Data: New Zealand Evidence", *Accounting & Finance*, Cilt. 32, Sayı. 1, pp. 15-27.
- Bryman, A. – Cramer, D. (2001), *Quantitative Data Analysis with SPSS Release 10 for Windows: A guide for Social Scientists*, Routledge, London.

- Elitaş, C. - Özdemir, S. (2012a), “IFRS 8 Faaliyet Bölümleri Standardının Getirdikleri ve bir Bölümsel Raporlama Uygulaması”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt. 14, Sayı. 3, ss. 37-63.
- Elitaş, C. - Özdemir, S. (2012b), “IFRS 8 Faaliyet Bölümleri Standardının Uygulanma Düzeyinin TMS 14 Bölümlere göre Raporlama Standardı ile Karşılaştırması: İMKB 100 Uygulaması”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Cilt. 14, Sayı. 4, ss. 121-149.
- Fariás, P. - Rodríguez, R. (2015), “Segment Disclosures under IFRS 8’s Management Approach: Has Segment Reporting Improved?”, Spanish Journal of Finance and Accounting, Cilt. 44, Sayı. 2, pp. 117-133.
- Franzen, N. - Weißenberger, B. E. (2015), “The Adoption of IFRS 8-No Headway Made? Evidence from Segment Report Practices in Germany”, Journal of Applied Accounting Research, Cilt. 16, Sayı. 1, pp. 88-113.
- Gisbert, A. - Navallas, B. - Romero, D. (2014), “Proprietary Costs, Governance and the Segment Disclosure Decision”, Journal of Management & Governance, Cilt. 18, Sayı. 3, pp. 733-763.
- Güngörmüş, A. H. - Uyar, A. (2009), “İşletmelerde Bölümsel Raporlamanın “IFRS 8 Faaliyet Bölümleri” Standardı Çerçevesinde Uygulanması”, Mali Çözüm Dergisi, Sayı. 94, ss. 79-98.
- Herrmann, D. - Thomas, W. (1996), “Segment Reporting in the European Union: Analyzing the Effects of Country, Size, Industry, and Exchange Listing”, Journal of International Accounting & Taxation, Cilt. 5, Sayı. 1, pp. 1-20.
- Herrmann, D. - Thomas, W. B. (1997), “Geographic Segment Disclosure: Theories, Findings, and Implications”, The International Journal of Accounting, Cilt. 32, Sayı. 4, ss. 487-501.
- Ibrahim, K. (2014), “Firm Characteristics and Voluntary Segments Disclosure among the Largest Firms in Nigeria”, International Journal of Trade, Economics and Finance, Cilt. 5, Sayı. 4, pp. 327-331.
- Kang, H. - Gray, S. J. (2013), “Segment Reporting Practices in Australia: Has IFRS 8 Made a Difference?”, Australian Accounting Review, Cilt. 66, Sayı. 23, pp. 232-243.
- Mardini, G. H. - Crawford, L. - Power, D. M. (2012), “The Impact of IFRS 8 on Disclosure Practices of Jordanian Listed Companies”, Journal of Accounting in Emerging Economies, Cilt. 2, Sayı. 1, pp. 67-90.
- Mardini, G. H. - Crawford, L. - Power, D. M. (2015), “Perceptions of External Auditors, Preparers and Users of Financial Statements about the Adoption of IFRS 8”, Journal of Applied Accounting Research, Cilt. 16, Sayı. 1, pp. 2-27.

- Mardini, G. H. - Tahat, Y. A. - Power, D. M. (2013), "Determinants of Segmental Disclosures: Evidence from the Emerging Capital Market of Jordan", *International Journal of Managerial and Financial Accounting*, Cilt. 5, Sayı. 3, pp. 253-276.
- Nichols, N. B. - Street, D. L. (2007), "The Relationship between Competition and Business Segment Reporting Decisions under the Management Approach of IAS 14 Revised", *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, Sayı. 16, pp. 51-68.
- Ömürbek, V. - Özdemir, O. (2009), "TFRS 8 Faaliyet Bölümleri Standardı Çerçevesinde Coğrafi Bölümlere Göre Finansal Raporlama: İMKB-100 Şirketlerinde Uygulanma Düzeyi", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı. 44, ss. 199-211.
- Özdemir, S. (2015), "Bankalardaki Bölümsel Raporlama Uygulamalarının TFRS 8 Faaliyet Bölümleri Standardı Çerçevesinde İncelenmesi: Bir Uygulama Önerisi", *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı. 67, ss. 23-36.
- Öztürk, C. (2008), "'Faaliyet Bölümleri' Konulu UFRS 8 Standardı: Eski UMS 14 'Bölümlere Göre Raporlama' Standardı ile Karşılaştırmalı Bir Çalışma", *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Cilt. 10, Sayı. 1, ss. 171-195.
- Pardal, P. N. - Morais, A. I. (2011), "Segment Reporting under IFRS 8-Evidence from Spanish Listed Firms", XVI Congreso Aeca "Nuevo Modelo Economico: Empresa, Mercados y Culturas", Granada.
- Paul, J. W. - Largay III, J. A. (2005), "Does the 'Management Approach' Contribute to Segment Transparency?", *Business Horizons*, Sayı. 48, pp. 303-310.
- Prencipe, A. (2004), "Proprietary Costs and Determinants of Voluntary Segment Disclosure: Evidence from Italian Listed Companies", *European Accounting Review*, Cilt. 13, Sayı. 2, pp. 319-340.
- Sucuahi, W. T. (2013), "Firm Size as Predictor of Compliance to International Financial Reporting Standards (IFRS) 8", *IAMURE International Journal of Business and Management*, Sayı. 6, pp. 45-60.
- Talha, M. - Salim, A. S. A. (2010), "What Prompts Firms to Choose between Business and Geographic Segments as a Primary Segment?", *Managerial Auditing Journal*, Cilt. 25, Sayı. 1, pp. 17-31.
- TFRS 8-Faaliyet Bölümleri Standardı, <http://kgk.gov.tr/contents/files/TFRS-8.pdf>, (25.06.2015).
- Uyar, A. - Güngörmüş, A. H. (2009), "'TFRS 8 Faaliyet Bölümleri' Standardının Uygulanmasına İlişkin İMKB'de İşlem Gören Sanayi Şirketleri Üzerinde Bir Araştırma", *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt. 18, Sayı. 2, ss. 427-439.

- Wan-Hussin, W.N. (2009), “The Impact of Family-Firm Structure and Board Composition on Corporate Transparency: Evidence Based on Segment Disclosures in Malaysia”, The International Journal of Accounting, Cilt. 44, Sayı. 4, pp. 313-333.
- Zeytinoğlu, E. (2015), “Faaliyet Bölümleri Standardı Doğrultusunda Bölümsel Bilginin Açıklanması: Borsa İstanbul Örneği”, Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies, Cilt. 1, Sayı. 4, ss. 81-107.

Ek 1: Bölümsel Raporlama Endeksi

No	Bilgi
1	Genel bilgi açıklaması
Gelir tablosu kalemleri	
2	Bölüm dışı satış gelirleri
3	Bölümler arası satış gelirleri
4	Bölüm dışı satışların maliyeti
5	Bölümler arası satışların maliyeti
6	Toplam satış geliri
7	Satışların toplam maliyeti
8	Brüt kâr/zarar
9	Faaliyet gelirleri
10	Faaliyet giderleri
11	AR-GE
12	PSD
13	GYG
14	Faaliyet kârı/zararı
15	Finansal gelirler
16	Finansal giderler
17	Karşılık giderleri
18	Amortisman ve itfa giderleri
19	Temettü gelirleri
20	İştiraklerden gelirler/giderler
21	Maddi/maddi olmayan duran varlık alımları
22	Öz kaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırım kâr/zarar payları
23	Yatırım harcamaları
24	Vergi öncesi kâr/zarar
25	Dönem vergi gideri
26	Ana ortaklık payları
27	Ertelenmiş vergi gelir/gideri
28	Net dönem kârı/zararı
29	Sürdürülen faaliyetler vergi öncesi kâr/zarar
30	Sürdürülen faaliyetler dönem kârı/zararı
Bilanço kalemleri	
31	Bölüm varlıkları
32	Dönen varlıklar
33	Nakit vb.
34	Finansal yatırımlar
35	Ticari alacaklar
36	Stoklar
37	Duran varlıklar
38	Öz kaynak yöntemiyle değerlendirilen yatırımlar

39	Maddi duran varlıklar
40	Maddi olmayan duran varlıklar
41	Amortisman ve tükenme payları
42	Bölüm yükümlülükleri
43	Kısa vadeli yükümlülükler
44	Uzun vadeli yükümlülükler
45	Öz kaynaklar
46	Öz sermaye
47	Sermaye düzeltme farkları
48	Azınlık payları
49	Dönem net kârı
50	Geçmiş yıl kârları/zararları
